

Stockholm 2008-06-30

Till
Regeringskansliet
Statssekreterarna Christer Hallerby och Karin Johansson

Socialdepartementet
Statssekreterare Ragnwi Marcelind

Politiskt sakkunnig
Peter Örn

Yttrande över Förslag till överenskommelse mellan regeringen och idéburna organisationer inom det sociala området.

1. Famna och dialogprocessen.

Famna bildades 2004 och har sedan dess verkat för utveckling och tillväxt av non profit vård och social omsorg. Medlemmarna är organisationer och företag som bedriver non profit vård och social omsorg. Var en av dessa har sin förankring inom någon idé- och värde tradition och representerar tillsammans en stor del av den mångfald som efterfrågas inom hälso- och sjukvård och socialt arbete.

Famna har från början verkat för en samlad politik för non profit vård och social omsorg. Med detta avser vi en politik som tillvaratar den omfattande erfarenhet vilken finns hos föreningar, stiftelser och andra non profit aktörer och som skapar förutsättningar och stimulans för non profitorganisationer att driva verksamhet – på likvärdiga villkor med andra aktörer.

Vi söker för den saken en kontinuerlig och nära dialog med regering och riksdag, kommuner och landsting liksom andra organisationer inom vård och social omsorg.

Famnas styrelse tog särskilt fäste på de skrivningar i regeringsbeslutet (2007-09-06) som säger att *”en överenskommelse skall tydliggöra de ideella aktörernas roll inom det sociala området och möjliggöra för dessa att konkurrera på likvärdiga villkor med andra aktörer. Den skall också stödja framväxten av en betydligt större mångfald utförare och leverantörer inom hälso- och sjukvården och omsorgen.”* Vidare skriver regeringen att dialogen skall belysa hur en sådan utveckling av organisationernas roll skall kunna ske samtidigt som dessa behåller sin uppgift att verka som röst och opinionsbildare för det och dem man representerar. Till ett av de grundläggande motiven regeringen anger för att initiera dialogen är att *”en självständig och oberoende ideell sektor är en viktig garant för demokrati och mångfald”*. Famna delar fullt ut denna ståndpunkt och vill framhålla att såväl direktiven som dialogens arbetssätt ger uttryck för en erkänsla för de idéburna organisationernas roll och verksamheter.

Famna har mot bakgrund av detta välkomnat regeringens beslut att inleda en dialog med den ideella sektorn och beslutade sig för att aktivt medverka inom ramen för denna.

2. Dialogen som form och process.

Regeringen valde att inbjuda till en dialog vilken skulle kunna ligga till grund för en eventuell överenskommelse (ÖK). Det närmsta alternativet hade varit att tillsätta en utredning som med expert- och referensgrupper, möten och seminarier och remissyttranden kunnat ligga till grund för en proposition.

Famna välkomnar den valda formen och ser att den har lett till ett brett och inkluderande arbetssätt i denna första formerande fas av en politik för utveckling av idéburna organisationer inom vård och social omsorg. Vår uppfattning är att dialogformen vann i tillit över tiden och att Regeringskansliets arbetsgrupp visat intresse och lyhördhet inför de synpunkter som lämnats vid dess olika möten, i större hearings likväl som vid mindre gruppdiskussioner.

Famna menar att Regeringskansliets arbetsgrupp till ledning och sammansättning omfattat de sakdepartement som berörs av frågan.

Famna föreslår samtidigt att de näringspolitiska frågorna och näringsdepartementet får en mer framträdande plats i det fortsatta arbetet dvs. i uppföljningen och genomförandet av ÖKs åtaganden och åtgärder.

Famna delar ståndpunkten att regeringens åtaganden även skall komma de organisationer till nytta som väljer att inte underteckna ÖK. Vi menar att detta är riktigt bland annat av det skälet att detta är en ny form för att utveckla relationen mellan organisationerna och regeringen, kommuner och landsting. Famnas avsikt är att medverka till att ÖK och dess förslag till åtgärder genomförs och att fler organisationer över tiden skall se betydelsen av att ansluta sig till det gemensamma utvecklingsarbetet.

3. Kommentarer till förslagstextens inledning (sid.8 – 16) och principer (sid.17-20).

Famna som deltagit i utformningen av texten och som ställer sig bakom dess formuleringar gör följande kommentarer till denna;

- texten återspeglar den komplexitet och mångfald som finns inom den ideella sektorn och bland idéburna organisationer. Det gäller såväl språkbruk som betoningar av föreningars och organisationers identitet, uppgifter och samhällsroll. Vår uppfattning är att det under dialogens gång (och även i de efterföljande regionala mötena) uttrycktes uppskattningar av att inom dess ram få tillfällen att diskutera detta och att samtalen visade på möjligheten och behovet av fortsatt samverkan. Det kan sägas att texten är mångordig och delvis upprepar sig. Samtidigt vill vi hävda att den är ett steg på vägen mot att finna nya sätt att uttrycka och formulera angelägna frågor kring de idéburna organisationernas roll. Att föra vidare den inledda dialogen blir en viktig uppgift för organisationerna själva, bl.a. inom ramen för arbetet med de föreslagna åtgärderna.

- I inledningen (sid. 8) framhålls att principerna är gemensamma men att varje part (regeringen, organisationerna) ansvarar för sin respektive åtgärdsplan. Längre fram (sid.13) redovisas olika insatser för att undanröja hinder för sektorns utveckling och beskrivs regeringens avsikter att stärka organisationernas förutsättningar att verka samt att detta kan komma att påverka statens budget. Sammantaget beskrivs dessa initiativ som *ett reformprogram för den sociala ekonomin* (vår kursivering). Famna välkomnar en sådan skrivning och menar att den på ett tydligare sätt fångar upp bredden och den tyngden i vad som behöver utföras för att nå de angivna målen.

Famna föreslår att den fortsatta beredningen av ÖK också omfattar en redovisning av uppskattade kostnader för reformprogrammets åtgärdsplaner enligt bilagorna ett och två för de kommande tre till fem åren. Vidare bör finansieringen av dessa klarläggas. Se vidare punkt 4.

- SKL har tillsammans med enskilda kommuner och landsting en central roll ÖKs förverkligande. Bland de idéburna organisationernas förslag till åtgärder finns att initiera en samverkan med SKL för att bl.a. utveckla lokala överenskommelser.

För utveckling av non profit vård och social omsorg dvs. företagande på ideell grund behövs en struktur för stöd, rådgivning och utbildning av det slag som näringspolitiken omfattar för främjande av övrigt företagande.

Famna kommer att inbjuda till en överläggning för utvecklingen av näringspolitiska åtgärder för utveckling av non profit vård och omsorg.

- Principen om mångfald bör kunna förtydligas vad gäller LOU:s inverkan på idéburna organisationer.

Famna förslår att regeringen kompletterar sina åtgärder med en översyn av LOU avseende dess fortsatta tillämpbarhet på vård och social omsorg liksom att LOU i sin nuvarande utformning skall tillämpas på ett sätt som leder till att kvalitetsfaktorer får större betydelse, och att längre avtalstider införs.

- ÖKs genomförande bör följas och dokumenteras på ett sätt som underlättar en extern utvärdering. För den saken bör ett utvärderingsuppdrag formuleras till lämplig högskola, att inledas snarast implementeringen påbörjats.
- Av de gemensamma principerna har den om kvalitet kommenterats av många under dialogens möten. Det krävs ett fortsatt arbete för att klargöra och utveckla hur kvalitetskrav i samband med t.ex. upphandlingar eller bidragsgivning förhåller sig till organisationernas rätt att själva utforma sina verksamheters kvalitet. Likaså behöver organisationerna i ökad grad ges möjlighet att medverka i sådana projekt som initieras av stat, kommuner och landsting kring utveckling av kvalitetsindikatorer, kvalitetsregister, nationella riktlinjer, utveckling av jämförbar information om resultat och kvalitet etc. I all verksamhet, egen initierad eller på uppdrag, är det av vikt att kunna beskriva kvaliteten, för såväl brukare och andra som sitt eget lärande.

Famna vill understryka betydelsen av att organisationerna initierar ett arbete kring kvalitetsutveckling och kvalitetsbeskrivning samt att ett sådant arbete särskilt tar upp frågan om kvalitetsaspekter vilka är knutna till att organisationerna är idéburna och arbetar utan enskilda vinstintressen.

Famna vill vidare understryka vikten av att kvalitetsprincipen i sin åtagande- och åtgärdsdel leder till att det avsätts FoU resurser avsedda för utveckling av kunskap med inriktning på idéburna organisationers roll och verksamheter inom vård och social omsorg. På motsvarande sätt måste medel avsättas för uppdrag till SCB att utveckla den offentliga statistiken utifrån vad som redovisats i ex. Mångfaldsdelegationens betänkande SOU 2007:37 och i Socialstyrelsens, SKL:s och Handelshögskolan i Stockholms gemensamma rapport om en analysmodell för sektorsöverskridande statistik, 2007.

4. Kommentarer till åtaganden och åtgärder.

Föreslagna åtaganden och åtgärder presenteras som bilagor till ÖK och bör vara föremål för löpande diskussion mellan de ingående parterna gällande prioriteringar, genomförande och finansiering liksom resultatet av genomförda åtaganden. De föreslagna åtagandena skall därför inte betraktas som en lista att bocka av utan just viktiga förslag att ta med till planeringen av vad som behöver och kan göras.

5. Övrigt.

För att ÖK skall kunna leda till en långsiktig förstärkning av de idéburna organisationernas roll inom vård och social omsorg förutsätts att den har en bred politisk förankring, att SKL intar en aktiv och pådrivande roll, att organisationerna skapar en tätare samverkan kring gemensamma intressen och att regeringen ger frågan hög och synlig politisk prioritet samt att det skapas finansiella förutsättningar för att genomföra det föreslagna reformprogrammet för den sociala ekonomin.

Lars Pettersson
Famna
e.u